

శ్రీకవియగుర వేదము.

శ్రీసాంబంపదాశివో విజయతు.

మ హా దే వ మ న న ము

ఇది

శ్రీమత్స్వర్ణపరివర్తనాచార్యుజననయవీరశైవ ప్రసిద్ధసిద్ధాంత
ప్రకాశకమును, స్వయముడుస్వాంతకంకాశాశవిధ్యంపన సమర్థకమును,
దుర్వాచిగర్వపర్వతతపక్షునిచ్చేవనదక్షదంభాశియును, పర్వవేదాంతగ్రంథ
శిరోమణియై యాసికబ్రహ్మహత్రముఖ్యార్థిప్రకాశక శ్రీగరమహాభాష్య
సారాధ్యప్రదీపికయును, శ్రీమదాపస్తంబనూత్రకాశిసగోత్రపవిత్ర భగవచ్ఛ్రీ
పతిపండితారాధ్య వంశపయోధినుధాంకుండగు,

పండితారాధ్యస్వామిచే రచియింపబడి
తచ్చాత్మసందీక్షరత్యక్తికర్తృకాశ్రయచే లభికృతాదాదోషరత
రహితంబుగ బుచ్చుకంతై

రెంపడకూర్పు 500 ప్రతులు.

గ్రంథిమాణికాంబచే

రాజమహేంద్రవరం

యస్. సన్నేశ్వరరావుబదర్నవారి

శ్రీ చింతామణీమద్రాక్షరకాలయందు ముద్రించబడియె.

1916

కెల 0-3-0 అదాలు.]

[హస్తీ ప్రత్యేకము]

ప్రీతి క.

మహాదేవమననమను నామంబునబరగు నీగ్రంథము
 శైవోత్కృష్టతను దెలిపి మోక్షసాధనగ్రంథములలో ముఖ్య
 మైనదిగా పరిగణింపబడుచున్నది. ఇది 1898 సంవత్సరము
 లో శ్రీ కణ్వమహాముని గోత్రసంబూత బయ్యన్నపుత్రాపర
 బసవేశ్వరచినసంగయ్యగారి సహాయముచే చెన్ననగరమునా
 ఊరశాలయందచ్చొత్తించబడియె. ఇయ్యది శ్రీపతి పండితా
 రాధ్య స్వామివారిచే రచియింపబడి తద్భాష్యనందీశ్వరశా
 స్త్రిచే లేఖక ప్రమాదాదిదోషశోధరహితంబుగ బరిష్కృతం
 బయ్యె. ప్రస్తుతమున నీగ్రంథములు దొరకమి భక్తనర్యులకు
 తాఱుతవాటిల్లునని తలంచి శ్రీలోకారాధ్యులును శైవసభా
 ధ్యక్షులునైన శ్రీముదిగొండ శంకరాచార్యులవారి యనుమ
 తిని వడసి ముద్రణుబుననాసహిల్లిన యచ్చటచ్చటిలోపంబుల
 గొందరుపండితులచే సంస్కరణముగావించి నాస్వంతవిత్తం
 బున దీని నచ్చొత్తించబూనితిని. ఇందును బ్రమాదవశంబున
 బడినస్వల్పదోషంబుల సరకుసేయక చమవరులాదరభావంబు
 వహింతురుగాక. ఇది వేదాంతగ్రంథములలో ముఖ్యమయి

భక్తనరులచే విశేషముగ నుపయోగింపబడి సుప్రసిద్ధమయిన
దగుటచే పునరుద్ధరణబావశ్యకమని యిట్లానర్పితిని. ఇందు
కుప్రొత్సాహముగావించి నాకమితానందముగూర్చి కృతార్థు
రాలినిగనొనర్చిన శ్రీ ము. శంకరారాధ్యులవారిశరణములకనే
క శరణు లర్పించుచున్నాను.

ఇట్లు

గ్రంథి మాణిక్యాంబ.

శ్రీరస్తు.

శ్రీశివాయ గురవేనమః.

మ హా దే వ మ న న ము.

శ్లోకము

ప్రథమ సర్గి చ్చేదము.

శ్రీశైలేశం మహాదేవం చింతితార్థప్రదాయకం | మూ
తామూర్తాప్రపంచైక కారణం ప్రణామోస్మ్యహం || శ్రీసచ్చి
తానందఘనం మహేశం స్వతః క్రితజ్జ్యేచిదచిత్ప్రకాశం | వే
దాంతవేద్యం విబుధైకసాధ్యం సమామిసాంబం కలుషాది
శంబం || శ్రీసిద్ధతితయం సత్త్వా ధ్యాత్వాహం పండితత్రయం |
సదారాధ్యత్రయం స్మృత్వా తథాచార్యత్రయం భజే || వేదవ్యా
సంశూత్రకార మగస్త్రోవృత్తికారకం | భాష్యకృత్పండితారా
ధ్యం శ్రేయసేభూయసేనమః || శివస్సత్వం జగత్సత్వం జీవస్స
త్వం స్వభావతః | తయోరభేదస్సత్వం హి క్రిమిభ్రమరవత్సదా ||
సర్వవేదాంతసిద్ధాంత సారం సంగ్రహ్యాసాదరం | ప్రవక్ష్యామి
మహాదేవ మననామమతావహం | ఐశ్వర్యపతిజ్ఞాన కాంక్షీ
ణాం నిర్మలాత్మనాం | భక్తానాం సుఖభోధాయ రచ్యతే హ్యం
ద్రభాషయా ||

సర్వవేదాంతాగమాది సిద్ధాంతసారసంగ్రహం దును

అనాద్యవిద్యావిచ్ఛేదన దక్షశక్తిపాతాదివీక్షాపదానసమర్థం
 డును సర్వపరిపూర్ణసచ్చిదానంద పరశివానుభవానందకందళిత
 హృదయారవిందుండును సగు శ్రీపతిపండితారాధ్యభగవత్పా
 దాచార్యులసన్నిధికి భక్తపుంగవుండును వైదికవీరశైవోత్త
 ముండును సగు మహాదేవారాధ్యుండగుదెంచి మహారుద్ర
 ముచేషట్త్రింశత్సాష్టాంగ నమస్కారంబులొనరించి శేషత్వ
 పారతంత్ర్యకైకర్యనిష్ఠాగరిష్ఠుండై నిటలతటఘటితా జలిపు
 టుండై బహువిధంబుల స్తుతియించి స్వామీ నాదినేను అను
 మాయామోహపాశబద్ధుండనగుటచే జననమరణప్రవాహాత్మ
 క సంసారసాగర విమగ్నుండను పుత్రమిత్ర కళత్ర విత్తగృహ
 రామక్షేత్రాది విషయాసక్తచిత్తుండనయితి గావున తాపత్ర
 యానల సంతప్తుండనై తుష్టిడితుండన్నంబును దృష్టాపీడి
 తుండు సలిలంబును గోరుచగదంబున నసపునరావర్తతేనసపున
 రావర్తతే ఇత్యాది శ్రుతివ్రతి పాదిత నిత్యఫలంబగుమోక్షం
 బుంగోరి తుచ్ఛంబులగు ధర్మార్థకామంబులు దిరస్కరించి
 భవచ్ఛరణసలినయుగళం బాశ్రయించితింగాన తన్నోక్షసాధ
 నంబులగు పతిపశుపాశాత్మకతత్వత్రయవివేకంబును జగత్సృ
 ష్ట్యాదివిధానంబాదిగాగల సకలతత్వరహస్యంబు లుపదేశించి
 కృతార్థునంజేయుచున శిష్యునిశ్రద్ధాధక్తివివేకంబులకత్యంత
 ముదితస్వాంతుండై పండితదేశికుండు చెప్పదొడంగెను ||శ్రు||

యవాతమస్థం నదిహినరాత్రి ర్నసన్నచానద్భివపవకేవలః॥
 సదేవసామ్యేదమగ్రతీత్ | బ్రహ్మవాఇదమగ్రతీత్ | ఏకవప
 నారాయణోఽసీత్ ॥ అనియెడిశుశ్రులయందు-సృష్టికంటెబూ
 ర్వమునందు-దరంగరహితసముద్రము-నిర్మేళాకాశముభంగి-
 బ్రహ్మత్వ నారాయణాదిసర్వశబ్దవాచ్యంబగు పరశివతత్వంబు
 ప్రకాశించుచుండునందు జీవులును తత్కర్మలును వాసనలును
 అదృష్టములతోగూడా మధుపిష్టమునందు స్వర్ణరేణువులువలె
 గుసూలంబునందు ధ్యానంబుచుంబోలె శివునియందు భిన్నాభి
 న్నరూపమై సత్విరజస్తమోగుణాత్మికమై నివసించియున్న
 పాశశక్తియందణగి యుండును. అది రక్తశ్వేత నీలవర్ణతంతు
 విశిష్టచిత్రపటమువలెం బ్రకాశించుచుండును. ఆపాశశక్తియే
 ప్రకృతియనిన్ని మాయనిన్ని మహాప్రళయవస్థయనిన్ని ప్రధా
 నమనిన్ని మహాసుషుప్తియనిన్ని జెప్పబడుచున్నది. ఇందుకు
 బ్రహ్మము॥శ్రుతిః॥ అజామేకాలోహితశుక్లకృష్ణాంబహీం
 పృథ్వాంజనయంతీగ్ంసరూపాం॥ అనిచెప్పుచున్నది. ఇట్టి ప్రకృ
 తికి ప్రళయమునందు సుకోచమున్న సృష్టియందువికాసత్వ
 మున్న గలిగియుండును. ఈపాశరూపమగు ప్రకృతితోగూడి
 ఈశ్వరుడు యావన్నబంచమును సృజించెను॥శు॥తస్మాద్వా
 ఏతస్మాదాత్మన ఆకాశస్సంభూతఃఆకాశాద్వాయుః-వాయో
 రగ్నిః-అగ్నేరావః-అదృగ్విశ్వధివీ-పృథివ్యాటమథయః- ఓషధీ

భోగ్యన్నం-అన్నాత్పురుషః-అనేశ్రుతులు చెప్పుచున్నవి. కనుక నిదియే వైదికసిద్ధాంతము॥ అనిన శిష్యుండిట్లనియె॥ స్వామి నిష్కళంఘియంశాంతంసిరవద్యంనిరంజనం॥ అశరీరంవావ సంతం-నమేప్రియాప్రియే-అప్రాణోహ్యమనాశ్రుభిః అనియె డి శ్రుతులయందు పరమేశ్వరుడు నిష్కళుడు నిష్క్రియుడు నిష్ప్రాణుడు నిర్దేహుడనియు స్పష్టముగా జెప్పబడుచున్నది. గనుక తాము పరమేశ్వరునియందు జగదుత్పత్తిస్థితిలయ క తృకత్వములు సెప్పితిరి. నిరవయపుడయిన పరమేశ్వరునియం దు సావయవమైన ప్రపంచ మేలాగునవుట్టెను. ఈప్రపంచ కల్పనవల్ల స్వామికేమిప్రయోజనము. ప్రయోజనమనునదిశ్యన మందోపి ప్రవర్తతే-అనేన్యాయముగా- వెట్టివానికైనను విప్రయోజనముగా గార్యప్రవృత్తి కలుగనేరదు. పరమేశ్వ రునికి జగత్కారణత్వమును జెప్పకుంటే ॥శు॥ సోమకామ యతబహుస్యాం ప్రజాయేయేతి అనియెడి జగత్కారణత్వ ప్రతిపాదకశ్రుతులకప్రమాణము గలుగును. శ్రుతుల కప్ర మాణ మొప్పుకున్నప్పటికిని అర్థసిద్ధిక్రియాసిద్ధిరూపమై ప్రత్యక్షముగా బ్రపంచము గానవచ్చుచుండగా మమమాతావం ధ్యా అనియెడి న్యాయముగా ప్రత్యక్షమగు ప్రపంచములే దని చెప్పవలసివచ్చును. కారణములేని కార్యముండదుగనుక ఘటపటాదికర్తలగు కలాలతంతువాయాదులలె నీప్రపంచ

కర్త యొకడున్నాడని నిశ్చయింపబడును. కర్తృత్వవిధాయక శ్రుతులచే నిష్క్రియత్వవిధాయక శ్రుతులకాపచారికత్వముసాధించితే అర్థజరతిన్యాయముగా లోకవిరుద్ధమున్ను పరస్పరశ్రుతి బాధలవలన యావచ్ఛ్రుతులకప్రామాణ్యమున్ను స్వతసిద్ధమగును. ఇదియునుంగాక బ్రహ్మద్వయము సంగీకరించితే ఏకమేవాద్వితీయం బ్రహ్మత్వాదిశ్రుతుల కప్రామాణ్యము వచ్చునుగనుక సీసంశయముల నన్నింటిని నిర్మూలముగనివర్తింపజేసి సత్యనిత్యతత్వజ్ఞానంబుపదేశింపుడని వేడుకొనిన గురుండిట్లనియె. ఓయి నీవడిగినప్రశ్నములకు శ్రుత్యుక్త్యనుభవములచే జెప్పుచున్నారము. సూ॥ లోకవత్తులీలాకైవల్యం-లోకమునందు సర్వభూమండలాధీశ్వరుడు విలాసాధానముగా నొకకాలమునందు కించి త్కార్యమునందు బ్రవర్తించుటయు మరియొకకాలమునందు దూష్టింభూతుడైయుండుటయెట్లో అట్లే పరిశిల్లుచున్న విలాసమేప్రయోజనముగా బ్రపంచోత్పత్తిలయములనొసర్చి మరియొకసారి నిన్సంకల్పిడై తానొకడే పరిశేషించియుండును గనక సృష్టివిధాయక శ్రుతులకున్ను నిష్క్రియత్వవిధాయక శ్రుతులకున్ను లీలావస్థాకేవలావస్థాపరములుగా వేదశాస్త్రసులవారిచే నిర్ణయింపబడినది. ఇదే సత్యమార్గము స్వప్నమునం దమూర్తజీవునివలన మూర్తమమగుగజతూరగాది కల్పనయేలాగో అమూర్తమయిన వాయు

పువలన మూర్తమయిన వహ్నియేలోగునజన్యమాయెనో
 రూపములేనికాలమువల్ల జీవులకు నానావిధభోగములున్ను
 వృక్షములయందు పత్రఫలాద్యుత్పత్తియునెట్లో అట్లేఅమూ
 ర్తమయినసర్వపరిపూర్ణపరశివునివల్ల మూర్తామూర్త
 ప్రపంచమపుట్టెననినశిష్యుండు మరలనిట్లయెచు. ఓస్వామీ
 పరమేశ్వరుడు విలాసాధిముగా నేప్రపంచసృష్టి జేసెనంటే దేవ
 తిర్యజ్జనుష్యాద్యుత్పత్తమ మధ్యమాధమములుగా సృష్టియుం
 డుటయున్న కొందరు నానాభోగయుక్తులుగానుండుటయున్న
 మరికొందరు అంశత్వాదినానావిధ దుఃఖానుభూతులుగా
 నుండుటయు నెందువల్ల నిర్లక్ష్యముగా నే జీవులకుసుఖదుఃఖ
 ములు గలుగునంటిరా పరమేశ్వరునికి వైషమ్యమైన ఘృణ
 ణ్యాదిదిదోషంబులు సంభవించు ననిన గురుండిట్లనియె॥శు॥
 జ్ఞాజ్ఞాద్వావజ్ఞావీజ్ఞానీశ్చ నిత్యోనిత్యానాంచేత నశ్చేతనానాం
 సన్తూలాస్సామ్యమాః ప్రజాప్రజాయంతే అనేశుక్తులయం
 దు జీవులవ్యములు అజలనియుండెప్పబడుచున్నారు గనుక
 తత్కృతకర్తలున్ను అనాదే తత్కర్తసాపేక్షద్వారా లోక
 ములో బ్రభువువలె జీవులకు సుఖదుఃఖముల నిచ్చుచుం
 డును తదనుకూలములయిన దేవతిర్యజ్జనుష్యాది
 శరీరములనిచ్చుననినమరలశిష్యుండిట్లనియె॥
 గురువర్య-పూర్వకర్మాచుసారముగా సుఖదుఃఖముల నీశ్వరుం

జిమ్మచుండునని చెప్పితిని అట్లయితే ఆదిపుష్టియందు జీవులకు
గర్భము లేదుగదా ఏహేతువువలన జీవులకు దేవాదిశరీర పరి
గ్రహణము సంభవించెననిన గురుండిట్లనియె|| ఓశిష్యా—ఆది
పుష్టియందు పరమేశ్వరుడు వహింపనలన విస్ఫులింగములవలె
దనవలన నావిర్భవింపజేసిన జీవులకు సుఖానుభూత్యనుకూల
దేవతాశరీరముల నిచ్చి స్యాజ్ఞా గూపమున వేదశాస్త్రా
ర్థోపదేశముసేసి తదనుకూలముగా బ్రవర్తింపుడని నిర్ణయిం
పగా తదనంతరము దేవతాశరీరులగు జీవులు స్వేచ్ఛాను
గూపముగా బ్రవర్తించుటవల్ల సుఖదుఃఖాశ్రయములగు దేవ
మనుష్యాదిశరీరములను జెందించిసుఖదుఃఖానుభూతిం గలుగ
జేయుచుండును ఈలాపొందించుచున వాంతరపుష్టియందు రుద్ర
విష్ణు బహ్మోను సృజించి జగత్ప్రళయస్థితిపుష్టులకు గర్తలనుగా
నొనర్చి మువ్వరిలో గాలరుద్రునికి సృష్టిస్థితిసంహారక ర్తృత్వ
మునున్న విష్ణువునకు సృష్టిస్థితి ర్తృత్వమునున్న బ్రహ్మకు
సృష్టికర్తృత్వమునెచ్చి స్యాజ్ఞారూపములయిన వేదాదాల నుప
దేశించి తదనుసరణముగా లోకప్రవర్తన నడిపింపుడని యా
జ్ఞాపించిన హేతువుచేతను వారట్లు నడిపించుటచే జీవులకు
భోగవైషమ్యముగలిగెను ఈ కుర్థము సిద్ధాంతాగమమునందు
జెప్పబడినది|| శ్లో|| ఆదిపుష్టౌ మహాదేవ శ్శూకరోలోకశంకరః|
యథాగ్నేర్విస్ఫులింగాని జాయంతే తద్వదీశ్వరః| స్వాంతస్థి

తానాం జీవానాం తుల్యధర్మేణసాదరాత్ | దేవతారూపదే-
హాని దదాశర్వస్సనాతనః | స్వాజ్ఞారూపచతుర్వేదా తేషాం
దత్వా పునఃపునః | ఏతన్మార్గేణమద్భుత్యవర్తద్వమితిసర్వదా |
అజ్ఞాచక్రేతతోదేవా స్తాముల్లంఘ్యయథేచ్ఛయా | ప్రవర్తంతే
మహాదేవస్తాద్భుష్ట్యా నిర్భయాంస్తదా | సృష్టించ విషమం
కృత్వా పాలనంకురుతేస్వయం | అవాంతరమహస్సప్తై - దేవ
దేవోంచికాపతిః | కాలరుద్రం మహావిష్ణుం బ్రహ్మణమకరో
చ్ఛినః | రుద్రస్యజగదుత్పత్తిస్థితినంహారరూపకం | కర్తృత్వం
వ్రదదాతద్వ ద్విష్ణోశ్చద్వివిధంతథా | బ్రహ్మణస్సృష్టికర్తృ
త్వమేకం దత్వామదాజ్ఞయా | వేదశాస్త్రానుసారేణ తత్తత్క-
ర్మానుసారతః | లోకప్రవర్తనంకార్య మితిప్రోవాచశంకరః ||
అనిశివుండు పార్వతీదేవికువదేశించెనని రేవణాసిద్ధులవారు మ
రల సిద్ధారాధ్యున కువదేశించెను. ఈలాచెప్పగా నిర్ముక్త
నీరదాకాశముభంగి నిర్మలమూనసుండై శిష్యుండు మరల
నిట్లనియె || స్వామి ప్రపంచమీశ్వరకల్పితమంటిరి యాపరమే
శ్వరునెవరుబుట్టించిరి వానిబుట్టించిన వాడొకపరమేశ్వరుడు
న్నాడంటే వానికొక కారణమండవలయును అట్లయినననేకే
శ్వరత్వప్రసక్తిగలుగునని గురుండిట్లనియె ||

ఈదోషమునిమిత్తకారణవాదములైన శుత్రైశ్చ దేశప్ర-
ప్రామాణ్యవాదులయందుండునుగాని మాబోధయందులేదు.

యథోర్థనాభిస్సృజతే గృహ్యతేచ అనే శృతిప్రకారముగా నిజశక్తి నే జగద్రూపముగా బాణమిపజేసెగావున నీపూర్వ పక్షముదగులదు. జగత్తునకాదిపృష్ఠాగీకరింపక సృష్టికనాది త్వమంగీకరించితే-నదేవసామ్యేదమగ్రాసీత తనేశ్రుతివిరోధము న్ను అననస్థావ్రసంగమున్ను గలుగును. ఆకాశశరీరం బ్రహ్మ యనిశ్రుతిబల్కుంగావునభూతాకాశమునకే అంత నాశములు లేవుగనుక- తచ్చరీరియైన పరమేశ్వరుని కెట్లుసంభవించును- ఆకాశము శూన్యమంటే క్రోశమాత్రమిదంపురం- దశహస్త మితంగృహమ్-అనియెడి ప్రమాణములయందాకాశము గణన కొచ్చినది గనుక శూన్యమని చెప్పగూడదు. సామశ్శాగత ఛాందోగ్యమునందు భూజలాగ్నులకే యుత్పత్తి జెప్పియున్నది గాన వాయ్వాకాశముల కుత్పత్తి ప్రతిపాదకశ్రుతుల కాప చారికత్వమును జెప్పవచ్చును. అదివృద్ధియందు జీవులు పరి శుద్ధులైతే స్వేచ్ఛాచుసార విషమకర్మహేతువైన అజ్ఞాన మెక్కడనుంచి సంభవించెను॥ శ్రీ॥ ఏషవపసాధుకర్మకార యతి తమూర్ధ్వలోకమున్నినీషయతి। ఏషవపసాధుకర్మకార యతి తమథోలోకమున్నినీషయతి। అనే శ్రేతులయందును ఈశ్వరస్సర్వ భూతానాం హృద్దేశేష్టకర్మకర్తా భ్రామయం త్సర్వభూతాని యంత్రాయాధానిమాయయా॥ అనే స్తృతియూ మన్ను యంత్రయంత్రన్యాయముగా జీవులీశ్వరప్రేరేపితు

లయి సకలకర్మ లాసర్పుచుందురని చెప్పుచున్నది గనుక పారతంత్ర్యులగు జీవుల కిహపరలోకములందు సుఖదుఃఖము లేలాగుగల్గును- శివుడు సర్వసమానుడు గనుక జీవులందరి కేకకాలమునందె మోక్షమేలనివ్వకూడదు- తన యాజ్ఞప్రకారమే వారుజరిపిరిగాన వారితప్పేమనియడుగగా నద్గురుండిట్లనియెను॥ శిష్య-ఈప్రశ్నములు బహురహస్యములు. అయినను నీవినయధిక్త్యాదులకు మెచ్చినయచే జెప్పుచున్నాను వినుము॥ జ్ఞాజ్ఞేద్వావజ్ఞావీశానీశే! నిత్యోనిత్యానాంచేతనశ్చేతనానాం | అనేశ్శ్రుతయందు జడజాతియందశ్శలోఽష్టకాష్టాదుః కువలె-చిజ్ఞాతియందు-జీవేశ్వరుల లో వైషమ్యము గలదు- తామోద్గులయందు స్వాభావికచిలుముండునట్లు జీవునికి సహజాజ్ఞానమున్ను నానాశరీరవేశ నిర్గమనాదులున్నప్పటికిని అజుడు-తత్త్వడు- లోహములలో సువర్ణమువలె నీశ్వరుడనాదిమ క్షుడు- నిర్మలుడు-సర్వజ్ఞుడు- సర్వశక్తి విశిష్టుడు అని చెప్పియున్నది. గనుక ఖద్యోతమువలెనే జీవుడు జ్ఞానాజ్ఞానస్వరూపుడనిచెప్పగా శిష్యుండిట్లనియె. స్వామీ! ఆగంతుకమునకే జలొష్ణాదిన్వాయముగా నివృత్తి సంభవించునుగాని స్వాభావికధర్మమునకేలానివృత్తియనగా గురుండిట్లనియె. జలమాక్రిక లోహరస భృశురకీటదధిమృతాదులందువలె జీవనిష్ఠమగుపాశరూపమాంశాలావిద్య సద్గురుకటాక్ష

ములన నిరర్థిచి పరశి 'స్వరూపు' పుకను. యాత్రికుంత్రీ
 న్యాయము సెప్పినప్పటికిని కించిక్కిరాచకించిద్జ్ఞోబద్ధోనాది
 శరీరవానిస్మృతులయందు జెప్పినప్రకారము కించిత్కర్తృ
 త్వము గలుగుడచే సూర్యప్రకాశము నాశ్రయించి జనులు
 స్వచ్ఛాపారములయందు బ్రవర్తించు చందమున పరమేశ్వర
 ప్రకాశము నాశ్రయించి సేచ్ఛానుకూలముగా గొంతవాప్య
 రము సేయుచుందురు గనుక సుఖదుఃఖభోక్తృత్వముగలిగెను.
 సూర్యుడు సర్వసరోజములయందు వైషమ్యనైర్ఘృణ్యములు
 లేకుండా సమాసముగా కిరణప్రసరాము సేయుచున్నప్పటికిని
 వికసనోన్మృఖములయిన కమలములే వికసించునట్లు జగదీశ్వ
 రుడు సర్వసమానుడైనప్పటికిని భయభక్తిశ్రద్ధావిశ్వాస
 నిత్యానిత్యవస్తువివేకవైరాగ్యశమదమాది సద్గుణప్రయుక్త
 చిత్త ముముక్షువులనే దరింపజేయునుగాని తక్కినవారిని నరిం
 పంజేయడు ఇందుకు ప్రమాణము. సృజాతివిహితాధర్మా
 న్వేదస్మృతుదితాకృతాత్ | పుంసాంపాప నివృత్తిస్సన్య
 త్రయా శుద్ధిస్తుచేతసః | చిత్తశుద్ధ్యాతువిశ్వాస శ్శుతినైవతీ
 ఘజాయతే | తస్మాద్భక్తిర్భవేత్పుంసాంశివేపరమకారణే | త
 యాసంజాయతేద్దోష దర్శనం సంస్మృతౌనదా | తస్మాదిహపర
 త్యాపి భోగేషు విరతిర్భవేత్ | తయానేదాంత వాక్యాధ్దేశివ
 రూప్రకాశకం | సమ్యగ్జ్ఞానంభవేత్తేన ముక్తిఃపుంసాంభ

వేద్యవం తస్మాన్మాహేశ్వరోనిత్యం శృతిస్మృత్యాగ మో
 చితం వర్ణాశ్రమోచితం ధర్మం ప్రాణత్యాగేపి నత్యజేత్ ||
 అని శంకరసంహితయందు జెప్పియున్నది. అనగా శిష్యుండి
 నిట్లయె. శ్రీగురుస్వామి యావజ్జీవులును ముక్తినిజెందిన తరు
 వాత తిరిగి జీవన్ముక్తికలదాయని యదుగగా గురుంశిట్లనియె ||
 శు|| నసచునరావర్తతే నసచునరావర్తతే || అనాన్మత్తిశ్శబ్దాద
 నాన్మత్తిశ్శబ్దాత్ ఆనేశుతి సూత్రములయందు బ్రహ్మనుబాం
 దిన జీవులకు బునరావృత్తి లేదని చెప్పియున్నది. కావున సర్వ
 జీవము క్త్వనంతరము సృష్టి లేనేలేదు || అనిన శిష్యుండిట్లనియె ||
 స్వామి కొందఱు పరమేశ్వరుడు నిర్విశేషుడనిన్నిశుక్తియం
 దు రజతమున్ను స్థాణువునందు బురుషుడున్ను మరుమరీచికల
 యందు జలమున్ను గగనమందు నీలిమయున్ను భ్రాంతిచే
 నట్లుతోచునో అట్లే నిర్విశేషచిన్మాత్మునియందు నవిశేష
 ప్రపంచము భ్రాంతిచే దోచుచున్నదిగాని కాలత్రయమందును
 లేనేలేదందురగా గురుంశిట్లనియె || ఈలోకములో ధాతున
 మోహనార్థమై శివకేశవాదులచే నిర్మింపబడిన మోహశా
 స్త్రానుసారముగా గొందఱు మందమతుల్లిలు చెప్పినప్పటికిని
 జీవేశ్వరమిథ్యాభూత వాదకనిరీశ్వరాద్వైతము శృత్యు
 క్త్వ ను ఛ వ ని రు ద్ధ ము గ ను క న ది ము ము తుజన
 చరిగ్రాహ్యముగాదు అదెట్లనిన ప్రాత్యక్షకశృతిస్మృతులయం

దెక్కడను లేదుగనుక అధ్యారోపాపవాదములు శ్రుతివిరుద్ధములు యుక్తివిరుద్ధమెట్లనిన సృష్ట్యాదియందు బరమేశ్వరుఁ డొక్కడేయుండెగదా ఈజగద్భ్రాంతిపరమేశ్వరునికేపుట్టెనా లేకతద్భిన్నునికి బుట్టెనా పరమేశ్వరునికె పుట్టెనంటేని శరీరేంద్రియమనఃప్రాణశూన్యఁడగు పరమేశ్వరునికిభ్రాంతియేలాగున గలుగును. మఱిన్ని భ్రాంతుమతిజ్ఞానిగనుక బ్రహ్మకజ్ఞత్వము సాధించిచే జీవునివలెనే బహుశరీర ప్రవేశనిర్గమనభేదమోదాదిధర్మములున్న సంభవించుచుఅట్లుగుటచే బ్రహ్మత్వము నకేహానిసంభవించును ఇట్లు చెప్పటచేసర్వచుతవిరుద్ధముయ్య మహాపాపహేతువుయ్య సర్వజ్ఞత్వాది ధర్మప్రతిపాదక శ్రుతి విరుద్ధమున్నగులుగును బ్రహ్మభిన్నునికిగలిగెనంటే తద్భిన్నసద్విస్తువేలేదు గనుక స్వమతహాసీసంభవించును. అదిన్నిగాక అధ్యానయనగా అన్యమందన్యస్థస్థానోపముగదా పూర్వమునందు సత్యమగు సర్వదర్శనము గలిగితేకాని తరువాత మందతమస్సునందురజ్జువునందు స్వాధ్యాసగలుగదు. అట్లయితే ఈచుతమందు వాస్తవప్రపంచమొకటిన్ని సాకారుడైన పురుషుఁడొకడున్న జగదాదియందు నిణయింపవలయును. ఆలా లేదుగనుకను బ్రహ్మసూత్రములయందు దెక్కడను ఈనిశ్చయరాద్వైతము సెప్పబడకపోవుటచేతను యుక్తివిరుద్ధము అనుభవముచే విచారించినా కొందరునుఖులై కొందరు

మఃఖులై కొందరు దరిమ్రులై కొందరుధనవంతులై కనుబడుచు
 న్నారు. కనుక జీవులకు బూర్వజన్మములున్న బుణ్యపాపము
 లున్న తన్నియామకుడయిన ఈశ్వరుడున్న గలిగియున్నా
 రని సేశ్వరవాదుల కందరికిన్ని అనుభవము గలదుగనుక
 భక్తుల కీవాదము అనుభవవిరుద్ధమగుటచే భాగ్యమాణ్యము
 గానేరదు అని జెప్పగా మరల శిష్యుండిట్లనియె॥ స్వామీ
 కొందరిభూతాకాశమే పరమాత్మయనియు అదే అచలమనియు
 దానియందు జైతన్యము దనంతటదానే యుద్భవించి తానే
 విరమించుననియు మూలములేని ఈయెరుక అసత్యముననియు
 లుసత్యమని తెలిసికొన్నమాత్రముననే మోక్షము సిద్ధించు
 ననియు శరీరగత సేత్రాదులకును శరీరమునకును భేదము
 లేనట్లు శరీరదృష్టయగు యెరుక కున్న దృశ్యమగు శరీరమున
 కున్న భేదములేదనియు జెప్పదురు అది సత్యమాకాదా
 అని యడుగ సర్వసేదాంతసార ధురీణుండగు గురుండిట్లనియె॥
 వెనుకచెప్పిన విశ్వరాద్వైతముకంటె నీశూన్యార్ద్వైతవాద
 ము మిక్కిలి యనాదరణీయము శుక్తియైక్యనుభూతివిరుద్ధము
 అదెట్లంటే॥ శ్రు॥ ఖంవాయుర్జోతిరావః పృథివీవిశ్వేనృధా
 విణీ | యత్పరంబ్రహ్మసర్వాత్తా విశ్వస్యాయతనంపుహత్॥
 తస్మాద్వా ఏతస్మాదాత్మన ఆకాశస్సంభూతః॥ శ్లో॥ చైతన్యం
 త్రాశ్వతంతాంతం వ్యోమాతీతం నిరంజనం॥ అనియెడి శుక్తి

శ్రుతులయందు పరమాత్మ ఈభూతాకాశాతీతుడనియు దీనికి
 కారణుడనియు జెప్పియున్నదిగాన మృత్యాపాదాదులవలె
 జడమై జన్యమైన ఈభూతాకాశము బ్రహ్మకాదు ఖంబ్రహ్మ
 కంబ్రహ్మ ఆకాశఆత్మా ప్యాణోవై బ్రహ్మ అన్నంబ్రహ్మ మనో
 బ్రహ్మ అసావాదిత్యోబ్రహ్మ అనే శ్రుతులకు ఆకాశ స్తల్లిం
 గాత్ అత్యవసాని; అనే బ్రహ్మసూత్రములయందు భూతా
 కాశాదులకు బ్రహ్మత్వము నిరాకరించి సర్వశబ్దవాచ్యుడు
 పరమాత్మయని సాధించి విరోధపరిహారాధ్యాయమునందు,
 అసదితిచేన్న-ప్రతిషేధమాత్రత్వాత్ - అనేబ్రహ్మసూత్రముచే
 నీయుధయచుతములు భ్రాంతిమూలకములని నిరాకరించి
 నారు జీవులకు మూలములేదనుమాట సర్వశ్రుత్యుక్త్యనుభవ
 విరుద్ధమౌదెటువలెనంటె॥ శ్రీ॥ సన్మాలాస్సామ్యేమాః ప్రజా
 యంతే-యతోవాఙ్మమాని భూతాని జాయంతే మాయాంతు
 ప్రకృతింవింద్వా న్తాయినంతు మహేశ్వరం తస్యాయవభూ
 తోత్థం వ్యాప్తం సర్వమిదంజగత్ | జ్ఞాజ్ఞోద్వావజా వీశానీశౌ
 నిత్యోనిత్యానాం చేతన శ్చేతనానాం అనే శ్రుతులయం
 దీశ్వరుండజులైన జీవులను దసవలనగు సూలస్థిత ధాన్యము
 వలె.నగ్ని విస్ఫుల్లింగములవలె బహిర్నిర్గుతులనుగా జేయునని
 యు తద్దేక్షువుచేజీవులునిత్యులు అజులనియుస్పష్టముగా జెప్పియు
 న్నదిగాన యాత్మోత్పత్తియు నాత్మహననమును జెప్పశాస్త్రము

మోహశాస్త్రమనియుజ్జ్వలయినను దెలిసికొనుదురు. కులాలకువిం
దాదులు లేకుండ ఘటపటాదులు దామే స్వయంభువములు గా
వలయును. అట్లు కానముగనుక కారణములేని కార్యముబుట్టు
తుందని యొకనాటికైనను జెప్పకూడదు గాన నీవాదమయు
క్తికమనుటయందు నిస్సందేహము. కారణము లేక
కార్యములు గలిగేట్లుయితే బీజములు లేనిదే పృథ్వీములు
న్ను తలదండ్రులులేనిదే పుత్రపుత్రికలున్ను అన్నవానీయాదు
లు లేకనే త్సుతృష్ణాదులనిపృత్తియుం గలుగవలెను. స్వప్న
మందొకరికి కనుపడివస్తుచాలము మరియొకరికి కనుబడనట్లే
ప్రపంచము నీకు గనుబడినను నాకెగనుబడదంటివేరి సర్వాను
భవసిద్ధమయిన యీప్రపంచము లేదనుట నాతల్లి వంధ్యయ
మనట్లు ప్రత్యక్షౌపలాప్రసంగము సంభవించును. అది యున్న
తునికైన నిష్టముగాదు. చైతన్యమగు ఎరుకయు శరీరమునేక
మంటే మరణకాలమునందు తద్బంధులకు రోదనప్రసంగమే
సంభవించదు. శరీరమునకు మరణమున్ను లేకపోవలెను.
జీర్ణానివస్త్రాణి యథావిహాయ॥ అనియెడి గీతావాక్యరీతువుగా
జీవులీస్థూలశరీరములను విడిచి నూతనశరీరములను తత్తత్క
ర్మానుసారముగా బొందుటయున్ను తదనంతరమాశరీరము
ఘటపటాదులవలెనే దహనాదిక్రియలను జెందినను దుఃఖపడ
కుండుటయును సర్వానుభవసిద్ధమయ్యున్నదిగనుక శరీరమా

త్మారావాక్యైః అనే బాధశాస్త్రానుభవముననుసరించినది గనుక బాధాంతర్భూతమగుటకు సంశయములేదు. అందుచేతనే ఈమతము చతుర్విధబాధములలో జ్ఞానార్థోభయశూన్యబాధమని వేదవ్యాసులవారిచే బ్రహ్మసూత్రములందు నిర్ణయింపబడినది. జడమైన భూతాకాశమువల్లనే మోక్షము సంభవించేటట్లుదయితే ఘటవటాదిజ్ఞానమువల్లను మోక్షమేల సిద్ధింపదు సంచక్షుషాగృహ్యతేనాపివానా. ఇటువంటి శ్రుతులందు పరమాత్మ జ్ఞానేంద్రియకర్మేంద్రియ గోచరుడు గాడని జెప్పియున్నదిగనుక నీమాట భ్రాంతిమూలమేను ఈమతయందు దేహాత్మలకు భేదములేదుగనుకను గలలోపచ్చినదేహములవలె తామెవచ్చి తామెపోవును గనుకను మోక్షప్రయత్నమునుతత్సాధనమగు గురూపదేశ తచ్ఛాస్త్రోక్తవణితస్సంత్రోపాసనాదులు నావశ్యకములేదు. సుషుప్తియందచిత్తాగ్రత కలిగినట్లు ఎరుకతనంతటతానేవచ్చుచు బోవుచుండుననియుం జెప్పిడి. మందమతులు సుషుప్తియేకారణ శరీరమనియెడి జ్ఞానశూన్యులు తామేకారణమువల్ల, గార్యజన్యత్వ మొప్పుకున్నవారాదుగు|| ప్రధానక్షేత్రజ్ఞ పరిగుణేశ సుసారబంధక్షీతిమోక్షహేతుః|| అనెడి శ్రుతియందు జీవులకు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తి ప్రవాతృత్వమున్న మూలతూలస్థూలరూపజ్ఞానకారణ మూలానిద్యారూపపాశ మోచనకర్తుత్వమున్న పరమేశ్వరునికే

చెప్పియున్నది గనుక ముముక్షువులయినవారు భయభక్తిశ్రద్ధావైరాగ్యోపరతిబోధాది యుక్తులయి పరబ్రహ్మోపాసనజేసి సంసారసాగర కారణమును మాయనుదరింప వలెను అనిన శిష్యుండిట్లయె. అసత్యమప్రతిష్ఠంతె జగదాహుర్నీశ్వరాః | తస్మాన్ముముక్షుస్తన్మార్గం మననాపినసంస్తరేత్ | జడా రామేవకన్యత్వంకుంభాదీనాంచసప్తుతమ్ | కల్పితానాంపదాన్ధానానామర్థ్యంనైవజాయతే | అకల్పితశ్శివస్సాక్షాజ్జగజ్జన్మాదికారణః || అనేశాస్త్రములవల్లను ఇప్పుడు దేవరవారు సెప్పిన శ్రుత్యుక్త్యనుభవములచేతను జగజ్జీవేశ్వరమిథ్యావాదమును నిరీశ్వరాదైవతమతము || చకారమోహశాస్త్రాణి కేశప్రాపిశిప్రాపిచ | జై నంబౌద్ధంసచార్వాకం పాంచరాత్రంచలాకులమ్ | శూన్యాదైవతంచకాపాలంమిథ్యాదైవతంతిధైవచ | పురాదావమోహార్థకల్పితామహీతరే || అని కూర్మపురాణముందు వేదవ్యాసులవారిచే నిర్ణయింపబడుటవల్లను పూర్వోదాహృతమతములు గుహ్యచాపల్యజిహ్వచాపల్యములదగిలిన భ్రాంతిమూలములేయని నాకు నిశ్చయము గలిగినది కాని ఈచరాచరవ్రపంచమతయు బరమేశ్వరుని శరీరమనియు పరమేశ్వరుని శరీరియనియు పరిచ్ఛిన్నుడై మహాకైలాసవైకుంఠ సత్యలోకాదులయందుండుననియు సూర్య దేవదేశవర్తి యయినను వ్రథనర్వదేశములయందు వ్యాపించినరీతువుగా బరమేశ్వర

ప్రకాశమునకే సర్వవ్యాపకత్వమనియు ముక్తదశయందు
 గూడా జీవులు సారూప్యధారులై పారతంత్యులై యుండురని
 యు జెప్పదు రదినిజమాయని యడుగగా గురుండిట్లనియె.
 చివలైయు శిష్యా విశిష్టాద్వైత మతము వ్యవహారమునకే
 విరుద్ధముగనున్నది అదెట్లనిన॥ విశిష్టంచవిశిష్టంచవిశిష్టే విశి
 ష్టయోర్ద్వైతం విశిష్టాద్వైతం సూక్ష్మచిదచిద్విశిష్టమైన బ్ర
 హ్మమునకును స్థూలచిదచిద్విశిష్టమైన బ్రహ్మమునకునేకత్వమ
 ను రుథము అసౌతే విశిష్టమద్వైతముగాదు. అద్వైతమువి
 శిష్టముగాదు. విశిష్టపదమునకును అద్వైతపదమునకును సమా
 సమేసంభవించదు అనరుథములగుటచే శాబ్దబోధయుం గలు
 గదు మతియునవిశేషశుక్తులకును నివి శేషశుక్తులకును
 సమన్వయమునిమి త్తియు విశిష్టాద్వైతమవశ్య మంగీకరింపవల
 యునంటివేని అదిశుక్తుక్త్యనుభవ విరుద్ధమగుటచే వైదికజ
 నపరిగ్రహముగాదు విశిష్టాద్వైతప్రతిపాదకశుక్తులెక్కడను
 లేవు యన్యత్యాశరీరం అనియెడిశుక్తి॥ అన్నంబ్రహ్మేతివ్య
 జ్ఞానాత్॥ అనియెడిశుక్తివలనే బౌద్ధచారికము జీవవృత్తితుల
 పరమేశ్వరశరీరమైతే జీవనిష్ఠసుఖదుఃఖములను ప్రకృతినిష్ఠాన్న
 తజడములున్ను పరమేశ్వరునికిసంభవించును మతియు తనశరీ
 రస్పృష్టితనకు సంభవించదుగాన యతోవాచమానిభూతాని
 జాయంతే అనియెడి శుక్తికప్రమాణముసంభవించును అంతబక్త

హిశ్చతత్సర్వం వ్యాప్యనారాయణస్థితః। ఆకాశవత్సర్వగతోని
 రంశః-అంతఃపూణో బహిఃపూణోపూణః కుంభావార్ణ
 వే। ఓంఅదః విదంపూర్ణంపూర్ణార్ణాత్పూర్ణముడచ్యతే। పూర్ణ
 న్యపూర్ణమాదాయపూర్ణమేవావశిష్యతే। అనియెడి శృతిప్ర
 తిపాదితపరిపూర్ణ త్వభంగమునంభవించును పరిచ్ఛిన్నత్వ మం
 గీకరించితె ఘటాదులవలెసప్తప్రసంగమున్న ఉత్పత్తిమత్వము
 న్ను సిద్ధించవలయును శృతులయందంతటను బ్రహ్మకుపరిపూ
 ర్ణత్వమును జెప్పియున్నదిగాని ప్రకాశకైక్కడను జెప్పియుండ
 లేదు మరియునెవ్వరికిని బ్రహ్మయొకడా ఇద్దరా అనియెడిసం
 దేహమేపుట్టనపుడు సృష్టికంటె బూర్వమందున్న సూక్ష్మబ్ర
 హ్మమునకును సృష్టితర్వాతస్థూలబ్రహ్మకున్న ఏకత్వమేయని
 యుజెప్పుటయన్న త్రప్రలాపముగానున్నది ముక్తదశయందును
 ప్రభుభృత్యన్యాయసే అంగీకరించితె బ్రహ్మవిద్యుప్రైవభవ
 తిఅనియెడిశృతివిరుద్ధమున్న సామూహ్యదారులైన నిత్యసూరు
 లైన జయవిజయాదులకు పునర్జన్మమున్నుజూచుటచేసీహతమని
 చారితరమణీయముగాని సుజనసేవ్యముగాదు అయితేసంయుక్త
 భేదమతమని జెప్పవచ్చునుగాని విశిష్టాద్వైతమతమని చెప్ప
 గూడదు అనిసశిష్యుండుమరలగిట్లనియే స్వామికొందరు అంతు
 రాదికంనకర్తుకంకార్యత్వాద్భటవత్ ॥ అనియెడిఅన్నమానము
 అగజ్జన్మాదికారణత్వముచేబ్రహ్మమును మేయించుచుబ్రహ్మన

త్వమందనుమానమేమూఖ్య ప్రమాణమనిచెప్పుదురనినగురుండి
ట్లనియె. అట్లవుతేరథగోపురపాసాదాదినిర్మాణముదేక కత్తు
త్వముజూడముగనుకనటువలె నేజగత్తునకున నేకకర్తృత్వము
సిద్ధించిటచేన నేకేశ్వరత్వము సంభవించుంగావున నదియును
గ్రాహ్యంబుగాదు. తనమనస్సే తనకు సాక్షిగావున నుపప
మనుష్యాణాంకారణంబుధ మోక్షయోః అనే శాస్త్రరీతువుగా
మనసే బ్రహ్మమనియంటే అచేతనమైన మనస్సునకు సాక్షిత్వ
ముసంభవించదు. సాక్షిచేతాకేవలొనిర్గుణశ్చ అనేశ్రుతియందు
చైతన్యమునకేసాక్షిత్వము సెప్పియున్నది. బౌద్ధులకందరికినివారి
వారిమనసేసాక్షిగానుండుచుగావున నామతములన్నియున న్మత
ములేకావలయును. మనపవ అనేవాక్యమునకు ఘటమునకు
దండమువలె కారణత్వముగాని కులాలునివంటి కారణత్వము
గాదు అనిన శిష్యుండు నిస్సంశయిండ్లై స్వామీ తాము
సెప్పిన శ్రుత్యుక్తనుభవసిద్ధమైన భేదాభేదమతమొకటియే
సత్యవేదాంతసిద్ధాంతమని దృఢమైనది పరమేశ్వరునిచేజగత్తు
పుట్టినదని చెప్పితిరి. దానిక్రమం బెట్లనిన గురువరుండిట్లయో
పరాస్యతక్తిర్వివిధైవశ్రూయతే స్వాభావికిజ్ఞానబలక్రియాచ
ఏకవీరుద్యోగనిర్వీణాయతస్థై యదాతమస్థానదివానరాత్రి
ర్వనన్నచానచ్ఛివపవకేవలః తదక్షరంతత్పరితుర్వర్యేం ప్రజ్ఞా
చతస్మాత్ప్రసృతాపురాణీ॥ మాయాంతప్రకృతివింద్యానా

హేశ్వరత్సర్వం వ్యాప్యనారాయణస్థితః। ఆకాశవత్సర్వగతోని
 రంశః-అంతఃపూణో బహిఃపూణోపూణః కుంభానార్య
 వే। ఓంఅదః మిదంపూర్ణంపూర్ణాత్పూర్ణముడచ్యతే। పూర్ణ
 వ్యపూర్ణమాదాయపూర్ణమేవావశివ్యతే। అనియెడి శ్రుతివి
 తిపాదితపరిపూర్ణ త్వభంగమునంభవించును పరిచ్ఛిన్నత్వ మం
 గీకరించితె ఘటాదులవలెసప్తప్రసంగమున్న ఉత్పత్తిమత్వము
 న్ను సిద్ధించవలయును శృతులయందంతటను బ్రహ్మకుపరిపూ
 ర్ణత్వమును జెప్పియున్నదిగాని ప్రకాశకైక్కడను జెప్పియుండ
 లేదు మరియునెవ్వరికిని బ్రహ్మయొక్క డా ఇద్దరా అనియెడిసం
 దేహమేపుట్టనపుడు సృష్టికంటె బూర్వమందున్న సూక్ష్మబ్ర
 హ్మమునకును సృష్టితర్వాతస్థూలబ్రహ్మకున్న ఏకత్వమేయని
 యుజెప్పటయన్న త్రప్రలాపముగానున్నది ముక్తదశయందును
 వ్యభుభృత్యన్యాయమే అంగీకరించితె బ్రహ్మవిద్యుష్మైవభవ
 తిఅనియెడిశ్రుతివిరుద్ధమున్న సారూప్యదారులైన నిత్యసూరు
 లైన జయవిజయాదులకు పునర్జన్మమును జూచుటచేసేమృతమని
 చారితరమణీయముగాని సుజనసేవ్యముగాదు అయితేసంయుక్త
 భేదమతమని జెప్పవచ్చునుగాని విశిష్టాద్వైతమతమని చెప్ప
 గూడదు అనిసశిష్యుండుమరలఁగిట్లనియే స్వామికోందగు అంకు
 రాదికంపకర్తృకంకార్యత్వాద్భటవత్ ॥ అనియెడిఅన్నమానము
 అగజ్జన్మాదికారణత్వముచేబ్రహ్మమును మేయించుచుబ్రహ్మన

త్వమందనుమానమేముఖ్య ప్రమాణమనిచెప్పదురనినగురుండి
ట్లనియె. అట్లపుతేరథగోపురప్రసాదాదినిర్మాణముందే కర్తృ
త్వముజూడముగనుకనటువలె నేజగత్తునకున నేకకర్తృత్వము
సిద్ధించిటచేననేకేశ్వరత్వము సంభవించుంగావున నదియును
గ్రాహ్యంబుగాదు. తనమనస్సే తనకు సాక్షిగావున నుపవ
మనుష్యాణాంకారణంబంధమోక్షయోః అనే శాస్త్రరీతువుగా
మనసే బ్రహ్మమనియంటే అచేతనమైన మనస్సునకు సాక్షిత్వ
ముసంభవించదు. సాక్షిచేతాకేవలొనిర్గుణశ్చ అనేశ్రుతియందు
చైతన్యమునకేసాక్షిత్వముసెప్పియున్నది. బౌద్ధులకందరికినివారి
వారిమనసేసాక్షిగామండుచుగావున నామతములన్నియున నృత
ములేకావలయును. మనవలె అనేవాక్యమునకు ఘటమునకు
దండమువలె కారణత్వముగాని కులాలునివంటి కారణత్వము
గాదు అనిన శిష్యుండు నిస్సంశయిండ్లై స్వామీ తాము
సెప్పిన శ్రుత్యుక్తనుభవసిద్ధమైన భేదాభేదమతముకటియే
సత్యవేదాంతసిద్ధాంతమని దృఢమైనది పరమేశ్వరునిచేజగత్తు
పుట్టినదని చెప్పితిరి. దానిక్రమం బెట్లనిన గురువరుండిట్లయే
వరాస్యశక్తిర్వివిధైవశూయతే స్వాభావికజ్ఞానబలక్రియాచ
ఏకవనరుద్రోనద్వితీహూయతస్థే యదాతమస్థనదివానరాత్రి
ర్మనన్నచానభివవవకేవలః తదక్షరంతర్మనితుర్వర్యేం ప్రజ్ఞా
చతస్మాత్ప్రసృతాపురాణీ॥ మాయాంతప్రకృతింవింద్యాన్మ

. 6 మహా దేవమననము, ప్రథమపరిచ్ఛేదము.

యినందు మహేంద్రుని తస్మానయవ భూతోత్థం వ్యాప్తున
మిదంజగత్ అజాతత్యైవంకశ్చిద్భీయః ప్రపద్యతే రుద్ర
యతైదక్షిణంయుఖం తేన మాంపాహినిత్యం॥ తస్మాద్వాసిత
స్నాదాత్మన ఆకాశస్సంభూతః సబ్రహ్మసశివస్సహరిస్సేంద్రసో
త్తురః పరచుస్స్వరాట్ ॥ సవవిష్ణుస్సప్రాణస్సకాలోగ్నిస్సచం
ద్రమాః సపరవ్సంయద్భూతంయచ్ఛభవ్యంసనాతనం॥ అనే
శ్రుతులయందు సృష్టికంటే పూర్వమందు నిత్యుడైన సర్వశబ్ద
వాచ్యుడైన సర్వపరిపూర్ణుడైన పరశివునియందు వహ్నియం
దుష్టశక్తివలె బీజమందు వృక్షశక్తివలె జలమందు ద్రవశక్తి
వలె ఆవృష్టుత్తమందు ఘటశక్తివలె నజాతమైన స్వాభావిక
మైన చిచ్ఛక్తియుండును. ఆచిచ్ఛక్తివచ్చిన్నుండియిన పరశి
వునివల్ల శబ్దగుణకమయిన యాకాశముబుట్టెను తదాకాశా
వచ్చిన్నుడైన ఈశాన్యునివల్లను తచ్ఛక్తియైన పరాశక్తివ
ల్లను శబ్దస్పర్శాత్మకమైన వాయువుబుట్టెను తద్వాయుతత్వావ
చ్చిన్న తత్పురుషునివల్లను తచ్ఛశక్తియైన యాధిశక్తి
వల్లను శబ్దస్పర్శ రూపాత్మకమైన వహ్నిపుట్టెను తద్వహ్ని
వచ్చిన్న ఘోరునివల్లను తచ్ఛక్తియైనయిచ్ఛాశక్తివల్లను శబ్ద
స్పర్శరూపరూపాత్మకమైన జలముదయించెను తజ్జలావచ్చిన్న
వామదేవునివల్లను తచ్ఛక్తియైన జ్ఞానశక్తివల్లను శబ్ద
స్పర్శరూప రసగంధాత్మకమైన పృథివిపుట్టెను. పృథివ్యవచ్చిన్న

సర్వోజాతునివల్లసు తచ్చక్రియయిన క్రియాశక్తివల్లను సచ
రాచరాత్మకమైన ప్రపంచముదయించెను. త్రిగుణాత్మక
పాశయాపమైన జడప్రకృతి ననుసరించి చిచ్చక్రివిశిష్టుడైన
పరశీశుడు పూర్వమాద్యత్వత్తిని జేయుటచే నవి త్రిగుణాత్మక
ములాయెను, వ్యధ మోత్సన్నములయిన ఈసూక్ష్మభూతము
లకే తన్నాత్మకనియు అపంచీకృత భూతములనియుంటేను॥ ఈ
భూతములవల్లనుంచి ఈశ్వరుడు లింగశరీరమును బుట్టించెను॥
అనిన శిష్యుంకిట్లనియె॥ స్వామీ లోకములో సృష్టిజేయుట
యందు ఉపాదానకారణము సిమిత్రకారణమనియు కారణ
ద్వయముండవలెనుగదా అట్లెనిన ఘటశరావాద్యత్వత్తి
యందు మృదాను లుపాదానకారణములు కులాలానులు నిమి
త్రకారణములుగదా అటువలెనే ఈజగత్తునకు భయకారణ
ములెట్లు ఈశ్వరుడు సిమిత్రకారణము ప్రకృతియుపాదానకార
ణమంటిరేని సామ్యైకేన మృత్పిండేనసర్వంపుణ్ణయంవిజ్ఞాతం
స్వాధ్యాచారం భణం వికారోనామధేయం మృత్తికే తేవ
సత్యం॥ ప్రకృతిశ్చ ప్రతిజ్ఞాదృష్టాతానురోధాత్. అనేశ్రుతి
ప్రతిపాదిత ప్రతిజ్ఞాదృష్టాంతములకు విరోధమువచ్చును॥ ఇత
రాత్మ్య మిదంసర్వం॥ సర్వంఖల్విదంబ్రహ్మరోవైరుద్రః అని
యెడి శ్రుతులకు విరుద్ధమున్నవచ్చును॥ మాయకుని మిత్ర
కారణత్వము సెప్పిననదిన్ని యుక్తముగాదు. ఈశ్వరుడు పా

దానకారణమైతే ప్రపంచమంతయు సచ్చిదానంద స్వరూపముగా నుండవలయును. పరమేశ్వరునికి వికారిత్వపరిణామిత్వాదులున్ను సంభవించును గనుక నీసంశయములనుదీర్చి రక్షింపుమనిన గురువరుం డిట్లనియే । వినమ్రాయి శిష్యా నిమిత్తకారణంబు పాదానకారణంబును బరమేశ్వరు డొక్కడే అయెను సాలెపురుగు శరీరప్రధానమై యుపాదాన కారణంబును బుద్ధిప్రధానమై నిమిత్తకారణమయినయట్లు ఈశ్వరుడు త్రిగుణాత్మిక పాశశక్తితోగూడి యుపాదానకారణమను శుద్ధనర్వ ప్రధానమయిన చిచ్ఛక్తితోగూడి నిమిత్తకారణంబాయెను గనుక నర్వశుశులకు విరోధము సంభవించదు॥ ఇందుకు యధోర్థనాభిస్సృజితేగృహ్యతేచ అనియెడి శ్రుతియే ముఖ్యప్రమాణము. స్వామీ సచ్చిదానందుడైన పరమేశ్వరునివల్ల, అనృతజడదుర్భితృకడైన ప్రపంచ మెట్లుదయించెననిన గురుం డిట్లనియె॥ యథాసత్పురుషాల్లోమకేశాని తథాఽరాత్సభవంతీహవిశ్వమనియెడి శ్రుత్యుక్తప్రకారముగా బుట్టెను. కింఛిజ్ఞాడైన జీవుడే అభిన్ననిమిత్తోపాదాన కారణమై స్వాష్మిక ప్రపంచమును బుట్టించుట సర్వానుభవసిద్ధమయినచో గనుక అఘటనఘటన సమర్థుండగు బరమేశ్వరుని క్రికేమిజెప్పవలెను. అనిన శిష్యుం డిట్లనియె. స్వామీ శరీరయ్యుక్తోర్థనాభివృష్టాంతముల శరీరియైనపరమేశ్వరుని కెట్లుసంభవించుననగా, గురుండిట్లు

నియె॥ అపాణిపాదోహమచింత్యశక్తిః పశ్యామ్యచక్షుస్సశృణో
 మ్యకర్ణః॥ అహం విజానామి విచిక్తరూపో నచాస్తివేత్తామమ
 చిత్సదాహం । వైదేరనేకై రహమేవ వేద్యో వేదాంతకృ
 ద్వేద విదేవచాహం । సపుణ్యపాపేమమనాస్తి నా
 శోనజన్మదేహేంద్రియబుద్ధిగస్తి॥ అనేశ్శుక్తులయందు సర్వ
 జ్ఞుడైన శివుడు నూనూమోహితుడై కిందిజ్ఞుడైన జీవులవ
 లెగాక తనమహిమను దానేచ్ఛప్తుముగాజెప్పెను గనుక సంక
 యింపబనిలేదు రూపరహితమై జడమైన వాయువునందు వృక్షో
 త్పాటనాదిసామర్థ్యము గనుబడుచుండగా చిదాకాశస్వరూపుం
 డైన పరశివునిక్రిందింప నలవియగునా అనిన నిరస్తనీర
 చాకాశంబుచందమున నిర్గులుండై శిష్యుండిట్లనియె॥ స్వా
 మీ అనంతశక్తివిశిష్టుండగు పరశివుడు త్రిగుణాత్మికమాయా
 తోగూడి త్రిగుణాత్మికభూతపంచకముబుట్టింది పానిచేనూత్తు
 ఘ్నాలదేహములను ఘటపటాది ప్రపంచమంతయుంబుట్టించెన
 విచెప్పితిరి తద్రహస్యమునువిశదముగా దెల్పుచునినగురుండిట్ల
 నియె॥ లింగశరీరోత్పత్తిని మొనరిజెప్పెదనినము మొదటసా
 కాశముయొక్క సాత్వికాంశమువలన శ్రోతేంద్రియంబును
 వచనసాత్వికాంశమువలన త్వగింద్రియంబును వహ్నిసాత్వికాం
 శమువలన చక్షురింద్రియంబును సలిసాత్వికాంశంబున రస
 నేంద్రియంబును వృధివీసాత్వికాంశమువలననాసీకేంద్రియంబు

బుట్టెను ఈపంచభూతములయొక్క సత్వగుణార్థమువలన ఉక్త ప్రకారము జ్ఞానేంద్రియములుబుట్టెనుతెక్కినతదర్థసాత్వికాంశ సమష్టివలన సంతతికరణముబుట్టి అదివృత్తిభేదములచే మనో బుద్ధిచిత్తాహంకారము లాయెను అందుఆకాశసాతీంశము వలన జ్ఞాతపవనసాత్వికాంశమువలనమనస్సు వహ్నిసాత్వికాంశమువలన బుద్ధి జలసాత్వికాంశమువలన చిత్తము భూసాత్వికాంశమువలన అహంకారణమునుబుట్టెను సప్తదశకలింగంబునుమతంబున మనోబుద్ధులు రెండొకటి చిత్తాహంకారంబులు రెండొకటి ఏకోనవితీకంలింగంబునుమతంబున నాలుగును వేర్వేరుగాలెక్కింపవలయును ఇకనుక ర్మేంద్రియవిచారమునుజెప్పెదమువినుము ఆకాశరజోంశమువలన వాగింద్రియము పవనరజోంశమువలన పాణింద్రియము అగ్నిరజోంశమువలనపాదేంద్రియము జలరజోంశమువలన శిశ్నేంద్రియము పృథివీరజోంశమువలన గుదేంద్రియమునుబుట్టెను ఈపంచకర్మేంద్రియకారణపంచభూతరాజసాశార్థంబు సమష్టివలన బంచస్యాణంబులు బుట్టెను. అది వృత్తిభేదంబువలన నయిదు విధంబులాయెను. ప్రాణము అపానమువ్యాసము ఉదానము సమానము, వీటిలోపల నాగకూర్మకృకర దేవదత్తధనంజయులని అయిదుపవాయువు లంతర్భూతములాయెను. ఆకాశరజోంశమువలన ప్రాణము వాయురజోంశమువలన సపానము పహ్నిర

జ్యోతిశగుణవలన వ్యాసము సలిలరజ్యోతిశమువలన నుదాసము.
 వృద్ధివీరజ్యోతిశమువలన సమానము నుదయించెను. జ్ఞానేంద్రి
 యపంచకము కర్తృద్రీయపంచకముపంచప్రాణాగాః. అంతః
 కరణద్వయముగలిసి పంచప్రాణునోబుద్ధిదశేంద్రియసమన్వి
 త్వం! అపంచీకృతభూతోత్థ సూక్ష్మాంగభోగసాధనమను
 శాస్త్రసీత్తిగా లింగశరీరమనియు సూక్ష్మాంగమాయుంజెప్పబ
 డును. కొందరు మత్స్యింశ త్త్వాత్తలింగమందుగా దాని
 క్రిమంబు సెప్పుచున్నారు. శ్లో॥ ప్రామాదిపంచకంచైవ
 పరాశక్త్యాదిపంచకం తథేశానాదికం పంచతద్వత్ప్రాణాదిపం
 చకం శ్రోత్రాదిపంచకంచైవతథావాగాదిపంచకం జీవైం
 తఃకరణంచైవమాయావిద్యారచైవచ। చిచ్ఛక్తిశ్చశివస్తద్వి
 త్స్త్రింశ త్త్వసంజ్ఞకాః॥ మరికొందరు ఆకాశాదీభూతాని
 పంచతేషాంప్రకీర్తితాః। గుణాశ్చక్షాదికంపంచపంచకేంద్రి
 యాణిచ। జ్ఞానేంద్రియాణిపంచైతే ప్రాణాదిదశవాయవః।
 మనోబుద్ధిహంకారశ్చిత్రంచేతిచతుష్టయం। తేషాంకారణ
 భూతైకావిద్యావత్త్రింశకఃపశు। విశ్వస్యజగతఃకర్తృశోర
 న్యఃపరస్మిన్॥ అనియు మరికొందరు ప్రాణాదిపంచకంచైవ
 తద్వద్వోన్మయాదిపంచకం శ్రోత్రాదిపంచకంచైవ
 తథావాగాది పంచకం మనశ్చాహం కృతిశ్చైవమహాత్మకృ
 తిపూరుషా రాగోవిద్యాకలాచైవ నియతిః కాలవచ। మా

యాచకుడనిద్యాచ మహేశ్వరసదాశివో శక్తిశ్చ శివతత్వంచ
 షట్త్రింశత్తత్వసంజ్ఞాకాః॥ అనియు మరికొందరు భూతానిపం
 చశంఘైవ తథేశానాదిపంచకం ప్రాణాదిపంచశంఘైవ తథా
 శక్త్యాదిపంచకం కర్మేంద్రియాశిపంచైవ పంచజ్ఞానేంద్రియా
 శివ మనోబుద్ధిరహంకారశ్చ త్తంచేతిచతుష్టయం జీవపరశివ
 శ్చైవ షట్త్రింశత్తత్వసంజ్ఞాకాః॥ అనియుంజెప్పదురు. ఎందరెన్ని
 విధములజెప్పిన నీసెప్పినవాటిలో సాత్యభూతము లః యెరుంగు
 ము. సూక్ష్మభూతాంశపంచకమున్ను పంచభూతములసత్వరజో
 గుణములును గలిసి లింగమాయెను. గనుక నిది త్రిపుత్య
 రణమని జెప్పబడుచున్నది. దీనినే సూక్ష్మసృష్టియందును, కొం
 దరు వ్యష్టిశరీరాభిమాని జీవుడనియు నితనికి విశ్వతైజనప్రాజ్ఞ
 సంజ్ఞలు గలవనియు సమష్టిలింగశరీరాభిమాని ఈశ్వరుడనియు
 అతనికి హిరణ్యగర్భుడనియు సూత్రాత్ముడనియు ప్రాణుడనియు
 వామముగలవందురు. శ్రుతుక్త్యనుభవముల విచారింపగా
 పరవ్రజీవనియామకుం డీశ్వరుడుగాని జీవసమష్టియీశ్వరుడు
 గాడు. ఈశానస్సర్వవిద్యానా మిశ్వరస్సర్వభూతానాం య
 తోవానిమానిభూతానిజాయంతే ఏవామిశః పశుపతిః పశూ
 నాం సర్వభూతదమనాయనమః॥ శ్లో॥ ఈశ్వర స్సర్వ భూతా
 నాం హృద్దేశేర్జ్జునతిష్ఠతి | భ్రామయంతస్సర్వభూతాని యంత్రా
 రూఢానిమాయయా | అనే శ్రుతి స్మృతులచేతను విచారించగా

మహాదేవమననము, త్రియోవింశతిపరిచ్ఛేదము. 193

జేయుచుండిన శివానుగ్రహంబుగల్గి బానిచే దుష్టవాసనలు
 తుయించి దినదినాభ్యాసముగా జేయుచుండిన క్షీరజలాదులచే
 బాలవృక్షాదులు కృమకృమంబుగా వృద్ధిబొంది ఫలవంతము
 లగునట్లు శ్రవణాదులచే శివజ్ఞాన మువృద్ధిబొంది మోక్షం
 బను ఫలంబు నొందుదును. స్వామీ శివయోగాభ్యాసము
 లేకుండిన శ్రవణాదిజన్యమయిన జ్ఞానముచే మూలాజ్ఞానము
 నశించువా లేక వ్యర్థమైపోవునా అనిన గురుంశిట్టలయె. “ఆరో
 జ్జజ్ఞానురథార్థజ్ఞానీచ భరతర్షభ” అని గీతలయందు జెప్పియు
 న్నది భక్తివిష్టచే నార్తుడై శ్రవణాదు లొనర్చినవాడు శివాను
 గ్రహముచే జన్మాంతరంబున నిర్విఘ్నంబుగా శివయోగసిద్ధిం
 జెంది శివజ్ఞానానూఢుడై కైవల్యము క్రితజెందును. శ్లో॥ ౧౭
 చ్ఛ్రితసంతతధనమన్యోనయం తత్ప్రభాధనం । ఏతదేకపర
 త్వంచ బ్రహ్మాభ్యాసవిదుర్బుధాః । అనే న్యాయముగా కాల
 ము వ్యర్థమునుజేయక సర్వదా బ్రహ్మాభ్యాసము సేయుచుం
 డుటయే ముఖ్యమయినతపస్సు దీనివలన సంసారచింతాజనిత
 దుఃఖములను దొలంగి శివానందమగ్నమనస్కుడై యుండు
 నని సర్వవేదాంతసిద్ధాంతతాత్పర్యము॥

ఇతి సర్వవేదాంతసిద్ధాంతసారభూతే

మహాదేవమనన-శివజ్ఞానుభవపురుష తారతమ్యానామ

త్రియోవింశతి పచ్ఛేద స్సమాప్తః.

పం॥ మల్లికార్జున శాస్త్రిణాపరిష్కృతోయం

పరిచ్ఛేదః.

శ్రీశివాయగురవేనమః.

శ్రీమహాదేవముననే మహావాక్యనిరూపణానామ
చతుర్వింశతివరిచ్చేదస్యారంభః.

మనోవాక్యార్థవిజ్ఞానం మాయావశనికృతసమ్ |
భవేద్యస్తాత్తతస్తేహం విచారోత్తరూప్యతే॥

“అద్వైతమతస్థాంతం శ్లోకార్థేనవదామ్యహమ్ | బ్రహ్మసత్యం జగన్మిథ్యా జీవోబ్రహ్మైవనేతరమ్ | అనే పూర్వాచార్యసిద్ధాంతము ననుసరించి వేదచతుష్టయములోను “ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ | అహంబ్రహ్మస్మి | తత్సమసి | అయమాత్మాబ్రహ్మ” అనేః చతుర్విధవేదాంతవాక్యము” యందును జీవబ్రహ్మనాదమే ధృపించియున్నదని కొందరు చెప్పుదురు. అదెట్లనిన “ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ” ప్రజ్ఞానమనగావ్యప్తిశరీరేంద్రియాదులు నాచార్యార్థములేద్రష్టయగుసత్యకారకలక్ష్యార్థము | బ్రహ్మమనగా సమిప్తిశరీరేంద్రియాదులు నాచార్యార్థము లేద్రష్టయగువగమాత్మలక్ష్యార్థము. ౨. “అహంబ్రహ్మస్మి” అహంశబ్దముననువ్యప్తిశరీరేంద్రియాదులు నాచార్యార్థములేద్రష్టయగుసత్యకారకలక్ష్యార్థము | బ్రహ్మమనగా సమిప్తిశరీరేంద్రియాదులు నాచార్యార్థము లేద్రష్టయగువగమాత్మలక్ష్యార్థము. ౩. “అయమాత్మాబ్రహ్మ” అయమాత్మనాచార్యార్థములేద్రష్టయగుసత్యకారకలక్ష్యార్థము | బ్రహ్మమనగా సమిప్తిశరీరేంద్రియాదులు నాచార్యార్థము లేద్రష్టయగువగమాత్మలక్ష్యార్థము.

ద్రియాదులువాచ్యార్థముతద్ద్రవ్యయగువ్యర్థగాత్మలక్ష్యార్థము-
 బ్రహ్మశబ్దమునకుసమిప్తిశరీరేంద్రియాదులు-వాచ్యార్థముతద్ద్రవ్య
 యగు పరమాత్మలక్ష్యార్థము. 3. 'తత్త్వమసి' త్వంపదమునకు
 వ్యప్తిశరీరేంద్రియాదులు వాచ్యార్థము తద్ద్రవ్యయైన కించిద్జ్ఞ
 త్వాదిగుణవిశిష్టమైన జీవాత్మలక్ష్యార్థము. తత్త్వపదమునకు
 సమిప్తిశరీరేంద్రియాదులు వాచ్యార్థము. తద్ద్రవ్యయైన సర్వజ్ఞ
 త్వాదిగుణవిశిష్టమయిన పరమాత్మలక్ష్యార్థము. మరియు
 వ్యప్తిఅవిద్యయనియు సమిప్తిమాయయనియు జెప్పుదురు.
 4. 'అయమాత్మాబ్రహ్మ' ఆత్మ శబ్దమునకు వ్యప్తిశరీరేంద్రి
 యాదులు వాచ్యార్థము తద్ద్రయగు వ్యర్థగాత్మలక్ష్యార్థము
 బ్రహ్మశబ్దమునకు సమిప్తిశరీరేంద్రియాదులు వాచ్యార్థము తద్ద్రవ్య
 యగుపరమాత్మలక్ష్యార్థము. నీరలకు 'అసి-ఆస్తి' పదముల
 చే 'సోయందేవదత్తః' అనేబహదబహుల్లక్షణభేదవ్యప్తినమి
 స్త్యాత్మక కార్యకారణాత్మకా విద్యోమాయోపాధులను దీసి
 వేసి చిదైకత్వమును జెప్పుదురు. ఇదియేజీవేశ్వరైక్యము.
 'స్తో! కార్యోపాధిరయఃజీవః కారణోపాధిశ్చ' కార్యకార
 ñ తాంత్యత్వాపూర్ణబోధోవశిచ్యతే॥' అను శాస్త్రీరితిగా
 నీబోధను చెలిసికవారే జీవముక్తులగుదురనియుం జెప్పుదురు.
 ఇటుల చెప్పట స్యశాస్త్రమునకే విరుద్ధమొప్పునదెట్లనిన,

196 మహాదేవమననము, చతుర్వింశతిపరిచ్ఛేదము.

[పత్యగాత్మకు సచ్చితానందలక్షణమున్ను, పరమాత్మకు సత్యజ్ఞానానంతాదులు లక్షణమునియును వారుచెప్పుదురు. అందు చిత్తనగా సాధనాంతరనిరపేక్షక స్వయంప్రకాశకత్వమని చెప్పుదురు. “యేనేక్షతే శ్రుణోతీదం జిఘత్తి వ్యాకరోతిచ | సాధ్వసాదు విజానాతి తత్సృజ్ఞానమదీరిత మనే శ్లోకమునందు యేనబహిర్ముఖాంతః కరణేన ఈక్షతి జిఘత్తి శ్రుణోతి వ్యాకరోతి అని వారే వ్యాఖ్యానమును వ్రాసియున్నారు. అంతర్బాహ్యోందియసాపేక్షచేతనే ప్రత్యగాత్మకు ఘటాచివిచయజ్ఞానము గలుగుటసల్ల సాధనాంతరనిరపేక్షకస్వయంప్రకాశకత్వ లక్షణము ప్రత్యగాత్మకు సంభవించనందున ప్రత్యగాత్మ బహుముగానట్టు మంగునకైనను దెలియుచున్నది. సమిష్టియైనవర్షజనులుగూడా సాధనాంతరనిరపేక్షతగా నేక రస్యమును జేరుకపోవుట సర్వానుభవసిద్ధమై యున్నదిగాన సమిష్టిస్వగునియందుగూడా నీదోషము గలుగుచున్నది. “అపాణిపాదోపవనోగృహీత్వ శత్యత్యచక్షుస్సక్రుణోత్యక్షిల్లః ||” అని శ్వేతాశ్వతరమందును “అపాణిపాదోహమచిన్యతక్షిః పశ్యామ్యచక్షుస్సక్రుణోమ్యక్షిల్లః ||” అని కైవల్యముందును సాధనాంతరనిరపేక్షత యాస్వయంప్రకాశత్వమే బహులక్షణమనియే చెప్పుచున్నది. మరియు ముఖ్యాంభాధయున్నచో లక్ష్యార్థమునుస్వీక

ఁచవలెను. “ఏషసంప్రసాదోస్తాచ్ఛరీరాత్నముద్ధాయ పరం
జోంతిరుపస పద్యస్వేనరూపేణాభినిష్పద్యతే” అనే శ్రుతుల
యందును “జతేజలమిన్ద్రస్య స్తం వహ్నావహ్నిరివార్పితం పర
బ్రహ్మణీవీనాత్నా నవిభాగేవదృశ్యతే॥” అనే స్మృతులయందు
ను శివానుగ్రహముగలిగిన జీవునికి జలమాక్తిక్రిమిభ్రమర
లోహరసాదులయందువలె స్వభావనిన్మృతిపూర్వకశివత్వప్రా
ప్తిలక్షణలేకనే సంభవించునని చెప్పియున్నది. గాన లక్షణావ
శ్యకమేమియు లేదు. జడమైన శుక్త్యాదులకే తదధికరణంబగు
జలాదులను మాక్తికాది సత్కరూపాంతరప్రాప్తిని పొందించే
సామర్థ్యముంచుండగా అఘటసఘటనసామర్థ్యముగల పరిశివు
నికి కించిద్జ్ఞుడైనజీవునిసర్వజ్ఞ త్వాద్యసదృశదివ్యమంగళగుణ
రత్నాకరుడైన తనస్వరూపుణ్నిగా జేయుటయొక యాశ్చర్య
ముకాదు. “శ్లో॥ యస్సర్వజ్ఞస్ససర్వవిత్ యస్యజ్ఞానమయం
తపః సత్యకామస్సస్యసంకల్పస్సోన్మేష్టితవ్య సృజిజ్ఞాసితవ్యం॥”
అనే శ్రుతులయందును “సర్వజ్ఞ తాత్మ ప్రితనాదిబోధస్సర్వతం
త్రతానిత్యములు వ్రతక్తి! అనంతశక్తిశ్చవిభోర్విధిజ్ఞ వైడామూ
రంగానిమహేశ్వరస్య॥” అనే శివాగమములయందును బర
మేశ్వరుని శనిస్యసాధారణమయిన మహిమచెప్పియున్నది.
చతుర్విధమహావాక్యములకే కార్థముగాదు. “ప్రజ్ఞానంబ్రహ్మ”

198 మహాదేవమననము, చతుర్వింశతిపరిచ్ఛేదము.

అనే ఋగ్వేదమహావాక్యము తత్త్వసిద్ధాంత వ్యవర్థకము
 “ప్రకృష్టం జ్ఞానం ప్రజ్ఞానవిశిష్టం బ్రహ్మ ప్రజ్ఞాం బ్రహ్మ” ఈచెప్పు
 టచేకీవును కిందిద్జ్ఞాడనియు ఈశ్వరుడు సర్వజ్ఞాడనియు జెప్పు
 బడ్డది. దీ చే జీవబ్రహ్మలకు వైలక్షణ్యసూచన చేయబడెను.
 “అహం బ్రహ్మాస్మి” అనే యజుర్వేదవాక్యము స్వామిభవశిద్ధి
 వాక్యము. “అహం” కిందిద్జ్ఞ త్వాదిగుణావచ్ఛిన్నుడనై న
 నేను “బ్రహ్మ” సర్వజ్ఞ త్వాదిగుణావచ్ఛిన్న బ్రహ్మను “అస్మి”
 జ మూక్తికాదులవలె అయితిని దీనినే బ్రహ్మవిద్యామహిమా
 ప్రదర్శక వాక్యమని కొందరందురు. ఈవాక్యముచే జీవేశ్వ
 రులకు భేదాభేదమును బోధించుచున్నది. “తత్త్వచస”
 మహావాక్యము ఉపదేశ మహావాక్య మనబడును. “తత్
 త్వం అసి” త్వంపదవాచ్యుడు కిందిద్జ్ఞ త్వాదిగుణా వచ్ఛిన్నుడ
 వై ననిత్ర “తత్” సర్వజ్ఞ త్వాదిగుణావచ్ఛిన్న శివరూపుడవు.
 “అసి” శివోపాసనామహిమచే నదీరముదన్యాయముగా శివు
 డవయితిని. “ప్రసక్తైహి ప్రతిషేధః” అనే న్యాయముగా బూ
 ర్వమునందు జీవేశ్వరులకు భేదమును ప్రసిద్ధమైతేనే “అసి-అస్మి”
 పదములచే న్నివృత్తి చెప్పియున్నది కాబట్టి దీనిచేతనే ద్వై
 తాద్వైతము సిద్ధాంతమగుటడమైనది. “అయమీతా బ్రహ్మ
 అనువాక్యము అపరోక్షఫల ప్రదర్శక మహావాక్యమనిపించు

కొనును॥ “అయమాత్మా” ఈజీవుడు “బ్రహ్మ బ్రహ్మస్వ
 రూపుడాయెను. మరియు “అయమాత్మా” ఈహృదయ పుం
 డరీకస్థిత జీవాంతర్యామియై తన్నియామకమయిన పరమా
 త్మే-బ్రహ్మ” సర్వవర్తిపూర్ణ శివుడు “బ్రహ్మాధి పతిబ్రహ్మాణోధి
 పతిబ్రహ్మాశివోమే అస్తుసదాశివోమ్॥ అనేశ్వరి శతముల
 యందు బ్రహ్మశివాది శబ్దములకు హస్తకర పాణిశబ్దములనలె
 నేఖర్యాయ వాచకత్వము స్పష్టముగా కనుబడుచున్నది॥ శు॥
 త్యజేద్ధమధమణంచ ఉభేసత్యాన్తత్యజ॥ ఉభేసత్యాన్తత్య
 త్యక్వాయేన త్యజసిత త్యజ॥” ధర్మాధర్మములను సత్యా సత్య
 ములును శ్రుత్యుక్తరీతిగా వదిలి. ఇన్నిటివద్దిలే మనస్సును
 గూడా త్యజించవలయును అనగా సర్వము శివస్వరూపముగా
 నమృజ్యవ్యమై ఘటాదులు మృత్యేకమక “ఏతస్మాజ్ఞాయతేప్రా
 ణోమనస్సర్వేంద్రియాణిచ” అనేశ్రుత్యుక్తరీత్యా శివజన్య
 మాటచే సర్వము శివరూపమే యనేశ్వయించి సంకల్ప విక
 ల్పరహితుడై అయస్కాంతసూచీ న్యాయముగా శివధీన మన

200 మహాదేవమననము, శ్చతుర్వింశతిపరిచ్ఛేదము:

స్కందే యుండవలయునని ప్రకరణ తాత్పర్యము ఇదియేచర
మోవదేశము॥

ఇతి- శ్రీమదాపస్తంబసూత్రకౌశికసగోత్రపవిత్రశీపతిపండితా
రాధ్యవంశసంభూతపండితారాధ్యస్వామికృత సర్వవీక్షై
వసిద్ధాంతగ్రంథశిరోమణిభూతమహాదేవమనన నామక
శ్చతుర్వింశతిపరిచ్ఛేదయక్తోయం గ్రంథస్సమాప్తః.
తద్భాగ్యైశ్చతేనా మల్లికార్జునశాస్త్రిణా
సమ్యక్పరిష్కృతోయంగ్రంథః.
సద్గురుపరబ్రహ్మర్షిమస్తు.

10260

